

พฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครู
ต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

Behaviors Based on the Four Brahmaviharas according to Teachers'
Perspectives Academic Administration in Educational Institutions under the
Secondary Educational Service Area Office Phang Nga–Phuket–Ranong

วัชรียา เหลี่ยมหมาด¹, ดร.ณพัฐธิกา ปิติเลิศศิริกุล²

Watchareeya Lem-mad¹, Dr.Napatthika Pitilerdsirikul²

สังกัดคณะศิลปศาสตร์และศึกษาศาสตร์

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

Abstract

This study aimed to: (1) examine the behaviors based on the Four Brahmaviharas as perceived by teachers in educational institutions; (2) study the academic administration of educational institutions; (3) compare the behaviors based on the Four Brahmaviharas as perceived by teachers and the academic administration of educational institutions, classified by teachers' general background characteristics; and (4) investigate the relationship between the behaviors based on the Four Brahmaviharas as perceived by teachers and the academic administration of educational institutions under the Secondary Educational Service Area Office Phang Nga, Phuket, and Ranong. The sample consisted of 340 teachers from educational institutions under the Secondary Educational Service Area Office Phang Nga, Phuket, and Ranong, selected by simple random sampling. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire based on Likert's concept, with an overall reliability coefficient of 0.945. The statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and Pearson's product-moment correlation coefficient.

The findings revealed that: 1) Overall, the behaviors based on the Four Brahmaviharas as perceived by teachers were at the highest level. When considered by aspect, equanimity (upekkha) had the highest mean, followed by sympathetic joy (mudita), while compassion (karuna)

had the lowest mean. This may be because teachers tend to maintain neutrality, avoid bias, adhere to rules and regulations, and provide guidance and praise when students or colleagues achieve success. 2) Overall, the academic administration of educational institutions was at a high level. When considered by aspect, the development of instructional media, innovation, and educational technology had the highest mean, followed by the development of the school curriculum, while educational research for quality development had the lowest mean. This may be due to educational institutions analyzing and designing learner-centered learning activities, preparing instructional media, and continuously improving curricula to align with the needs of learners and the community. 3) The comparison of behaviors based on the Four Brahmaviharas indicated that teachers with different genders and work experience had significantly different opinions at the 0.05 level, whereas teachers with different educational levels did not differ. Regarding academic administration, teachers' opinions did not differ by gender, educational level, or work experience. 4) The relationship between the Four Brahmaviharas and academic administration showed a positive relationship at a high level, with statistical significance at the 0.01 level. Therefore, teachers who possess virtues based on the Four Brahmaviharas can enhance interpersonal relationships in organizing learning activities, leading to effective educational management and the holistic development of learners in physical, intellectual, social, and emotional aspects.

Keywords: Behavior, The Four Brahmaviharas and Academic Administration

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 3) เปรียบเทียบพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครู และ 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง จำนวน 340 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ตที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.945 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอุเบกขา รองลงมา คือ ด้านมฤติตา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกรุณา อาจเป็นเพราะครูมีการวางตัวเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ให้คำปรึกษาและชื่นชมเมื่อลูกศิษย์หรือเพื่อนร่วมงานประสบความสำเร็จ 2) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดเตรียมสื่อและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ครูที่มีเพศและประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และการบริหารงานวิชาการ พบว่า ครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน 4) ความสัมพันธ์ระหว่างพรหมวิหาร 4 กับการบริหารงานวิชาการ พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ดังนั้นครูที่มีคุณธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 จะช่วยเสริมสร้างมนุษย์สัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์

คำสำคัญ: พฤติกรรม, หลักพรหมวิหาร 4, การบริหารงานวิชาการ

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศในการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก โดยเฉพาะโลกยุคโลกาภิวัตน์มีกระแสความเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วส่งผลให้รูปแบบการใช้ชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเกิดวัฒนธรรมใหม่ ๆ ตลอดเวลา มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสังคมที่มีการแข่งขันสูงและต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนเองดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข แม้สิ่งที่ได้มาจะไม่ถูกต้องหรือเกิดจากการเบียดเบียนผู้อื่นก็ตาม ส่งผลทำให้สังคมทุกวันนี้สังคมจึงเกิดความวุ่นวาย การศึกษายิ่งบอบาบทและมีความสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาที่จะช่วยให้ทุกคนมีชีวิตที่ดีมีความสุข ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาไทยได้ให้สนใจเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมกันมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดีและเป็นคนเก่ง ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เพราะมีความมีความใกล้ชิดกับผู้เรียน การที่การจัดการเรียนเรียนจะประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ นอกจากนั้น คุณธรรม จริยธรรม เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครูในการอบรมสั่งสอนผู้เรียนให้เป็นคนเก่งเป็นคนดีและมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 วรรค 2 บัญญัติว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาตามวรรคหนึ่ง เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย” และ วรรค 4 บัญญัติว่า “การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ”

(สุรชัย เทียนขาว 2568: ออนไลน์) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมาย และหลักการในการจัดการศึกษาไว้ใน มาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และจริยธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” จุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาไทยคือเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ ต่อสังคมและประเทศชาติเป็นส่วนสำคัญของการสร้างมนุษย์ที่ต้องอยู่บนร่างกายที่สมบูรณ์ สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยครุในฐานะผู้จัดการศึกษามีแนวปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรม เพราะคุณธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจบุคคลให้ประพฤติในทางที่ถูกต้อง การสร้างคุณธรรมเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของครูที่จะทำให้สามารถดำเนินงานไปด้วยความราบรื่นและบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้ดังนั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544: 73–74) ครูจึงควรนำแนวปฏิบัติที่อยู่ในขอบข่ายของคุณธรรมและสร้าง ความรู้สึกมีความมั่นคงในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการ นั่นคือหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักคุณธรรมของผู้ใหญ่ที่ครูควรยึดปฏิบัติเพื่อ เสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนร่วมกับผู้เรียน การที่ครูมีพฤติกรรม เมตตาอยากให้ผู้อื่น มีความสุข มีกรุณาอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์เมื่อได้รับความทุกข์ร้อน มีมุทิตารูปลักษณ์ชื่นบานในเวลาที่ได้รับชมดีและมี อุเบกขารู้จักวางเฉยไม่เสียใจไม่ดีใจไม่ตัดสินใจเอนเอียงเพราะอำนาจอคติผิดๆถือว่าเป็นการปกครองผู้เรียนในชั้น เรียน ที่ได้ส่งผลให้ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการชั้นเรียนดีขึ้นช่วยทำให้คุณภาพทางการศึกษาไทยได้มาตรฐาน มากยิ่งขึ้น (นิตยา นิมมวงค์. 2555: 12)

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จึงถือเป็นงานสำคัญที่สุดของการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งผู้บริหาร ต้องมีความรู้ความสามารถ เข้าใจในเรื่องการบริหารการศึกษาและจุดมุ่งหมายของโรงเรียน เข้าใจหลักการบริหารงาน วิชาการเป็นอย่างดี หน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารต้องคิดหาวิธีและแนวทางในการ บริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพให้มีความสอดคล้องและ เหมาะสมกับสภาพสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้น พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ เพิ่มศักยภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552) รวมถึงงาน วิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาที่ครูจะต้องให้ความสำคัญเป็นและเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง ส่วนงาน ด้าน อื่น ๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกันแต่ก็เป็นเพียงส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการ ดำเนินไปได้อย่างมี ประสิทธิภาพครูมีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กิจกรรมงาน วิชาการ จะเปลี่ยนแปลงไปตามสาระสำคัญของหลักสูตรและนโยบายการบริหารของหน่วยงานระดับกรม เช่น การ เร่งรัดในการพัฒนาคุณภาพการบริหาร การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การเรียนการสอน การนิเทศและการประเมิน คุณภาพภายใน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา เป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้นอกจากจะส่งผลโดยตรงต่อนักเรียนแล้ว ยังส่งผลต่อการบริหารการศึกษาในระดับชาติอีกด้วย การดำเนิน กิจกรรมทางวิชาการจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร ครู หรือแม้แต่คณะกรรมการบริหาร สถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมงานวิชาการ ตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การตัดสินใจ การ ปฏิบัติการติดตามตรวจสอบและประเมินผล ทั้งนี้เพื่อประสิทธิผลของงานวิชาการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณที่มีต่อ ผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ (มัญญ ร่มแก้ว 2553: 2) หลักพรหมวิหาร 4 ก็เป็นหลักคุณธรรมที่ครูควรยึดปฏิบัติเพื่อเสริมสร้าง

มนุษย์สัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับผู้เรียน การที่ครูมีพฤติกรรม เมตตาอยากให้ผู้อื่นมีความสุข มีกรุณาอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์เมื่อได้รับความทุกข์ร้อน มีมุทิตารู้อสึกชื่นบานในเวลาที่คุณอื่นได้รับความดีและมีอุเบกขารู้จักวางเฉยไม่เสียใจไม่ดีใจไม่ตัดสินใจเอนเอียงเพราะอำนาจอคติผิด ส่งผลให้ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการชั้นเรียนดียิ่งขึ้นช่วยทำให้คุณภาพทางการศึกษาไทยได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น (นิตยา นียมวงศ์, 2555: 12)

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง รวมทั้งยังมีการฝึกอบรมสั่งสอน และสามารถปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญให้หน่วยงานนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมด้านจริยธรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครู
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ดังนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบข่ายในการวิจัยตามหลักการแนวคิดทฤษฎีและข้อค้นพบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา

ด้านอุเบกขา ส่วนการบริหารงานวิชาการจากรายการสังเคราะห์เพื่อสรุปขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล การประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ และด้านการนิเทศการศึกษา และจากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาประกอบเป็นกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,940 คน จากจำนวน 27 โรงเรียน (รายงานผลการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง ประจำปีงบประมาณ 2567. 2568: ออนไลน์)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ครูของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายไปตามสถานภาพและเทียบสัดส่วนจากประชากรตามขนาดของสถานศึกษา ใช้กลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ของแต่ละกลุ่มย่อย ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Yamane, 1970: 886-887) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 340 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง ปีการศึกษา 2567

ขอบเขตด้านเวลา

ระหว่างเดือน มิถุนายน พ.ศ.2568 – ธันวาคม 2568

ทบทวนวรรณกรรม**พรหมวิหาร 4**

พรหมวิหาร มีความหมายว่า ธรรมเครื่องอยู่ของพรหม ธรรมประจำใจอันประเสริฐ ธรรมประจำใจของผู้มีคุณความดียิ่งใหญ่ มี 4 อย่าง คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ซึ่งได้มีการให้ความหมายไว้ดังนี้

ไทยรัฐออนไลน์ (2568: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า พรหมวิหาร 4 คือ หลักคุณธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นผู้ประเสริฐ ซึ่งคำว่า “พรหมวิหาร” มีความหมายว่า ธรรมอันเป็นที่อยู่ของพรหม การยึดถือหลักธรรมดังกล่าวจะทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเชื่อว่ามนุษย์จะประเสริฐได้ก็ต่อเมื่อมีคุณธรรม พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ข้อ ได้แก่ เมตตา คือความปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความปรารถนาดีมอบให้ผู้อื่น รวมถึงมีเมตตาต่อสัตว์ กรุณา คือความปรารถนาที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มีความสงสาร และเห็นใจผู้อื่นที่ประสบทุกข์ มุทิตา คือ ความปิติยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี ไม่อิจฉาริษยา ร่วมชื่นชม และยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น อุเบกขา คือ ความวางเฉย วางใจเป็นกลาง ไม่ซ้ำเติมคนที่กำลังทุกข์ หรือพลีภัยพล้ำ

วัชรภรณ์ นิละสมิต (2565: 53) กล่าวว่า เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความสุขเกิดขึ้นได้ทั้งทางกายและทางใจ ได้แก่ ความสุขจากการมีทรัพย์ ความสุขจากการใช้จ่าย ทรัพย์ความสุขจากการไม่เป็นหนี้ และความสุขจากการทำงานที่ปราศจากโทษหรือปราศจากอันตรายกรุณา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความทุกข์ คือ สิ่งเข้ามาเบียดเบียนให้เกิดความไม่สบายกายและความไม่สบายใจ และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน พระพุทธองค์ทรงสรุปไว้ว่า ความทุกข์มี 2 กลุ่มคือ ทุกข์ประจำหรือทุกข์โดยสภาวะที่สิ่งที่มีชีวิตจะต้องประสบ ซึ่งเกิดจากเปลี่ยนแปลงตามและทุกข์จรหรือทุกข์ทางใจ เป็นความทุกข์ที่เกิดจากสาเหตุภายนอก มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี คำว่า “ดี” หมายถึง การมีความสุขหรือมีความเจริญก้าวหน้า ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีจึงหมายถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้น โดยที่ไม่มีจิตใจอิจฉาริษยา และอุเบกขา คือ การรู้จักวางเฉย หมายถึง การวางใจเป็นกลางเพราะพิจารณาเห็นว่า ใครทำดียอมได้ดีตามกฎแห่งกรรม ใครทำสิ่งใดไว้สิ่งนั้นย่อม

ตอบสนององค์บุคคลผู้กระทำ เมื่อเห็นใครได้รับผลกระทบในทางที่เป็นโทษ ก็ไม่ควรดีใจหรือคิดซ้ำเติมในเรื่องที่เกิดขึ้น ควรมีความปรารถนาดี คือ พยายามช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ในลักษณะที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

ไชยเดช ผลาวรงค์ (2560: 86) กล่าวว่า หลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1) เมตตา ความรักปรารถนาดี อยากให้เขามีสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า 2) กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้ พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบาปัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ 3) มุทิตา ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้น 4) อุเบกขาความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรม ตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบ ตรงเที่ยงธรรมดุจตาชั่ง ไม่ลำเอียงด้วยรักและชัง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) และพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต 2547: 94) รวบรวมรวมไว้ใน พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม โดยกล่าวไว้ว่า พรหมวิหาร 4 (ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ, ธรรมประจำใจอันประเสริฐ, หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์, ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ เมตตา (ความรักใคร่ ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า –loving-kindness; friendliness; goodwill) กรุณา (ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบาปัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ – compassion) มุทิตา (ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป –sympathetic joy; altruistic joy) อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วย ปัญญา คือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตาชั่ง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับ ความรับผิดชอบของตน – equanimity; neutrality; poise)

พระคันธสาราภิกขุ (2544: 23) คำว่า พรหมวิหาร แปลตามศัพท์ว่า ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ มี 4 ประการ 1) เมตตา หมายความว่า เมตตาตามสภาพต้องการที่จะบำเพ็ญประโยชน์แก่มนุษย์อื่นโดย ไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ 2) กรุณา หมายความว่า กรุณาเป็นสภาวะที่ทำให้สัตว์บุรุษเกินใจหวั่นไหว คือเกิดความสงสารไม่อาจจะนิ่งนอนใจอยากจะทำอะไรให้ผู้อื่นให้พ้นทุกข์ 3) มุทิตา หมายความว่า พลอยยินดีในความทุกข์หรือความสำเร็จของคนอื่น 4) อุเบกขา หมายความว่า เราไม่อาจช่วยเหลือผู้อื่นได้ก็พึงวางใจเป็นกลางยอมรับความจริงว่าเป็นกรรมเก่าของเขา

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน 2543: 68) ได้ประทานคำอธิบายไว้ว่า พรหมวิหาร 4 เป็นคุณธรรมสำหรับผู้ใหญ่หรือผู้ประเสริฐ โดยให้ผู้ปฏิบัตินำไปใช้ดังนี้ ชั้นแรก ให้ปฏิบัติด้วยจิตคิดเกื้อกูลออกไป คือ เมตตา ซึ่งเป็นอาการเป็นความคิดเกื้อกูล ต่อจากนั้น เมื่อได้เห็นหรือได้ยินว่าเขามีความทุกข์ เดือดร้อน ก็ช่วยบำบัดทุกข์ให้คือ กรุณา ซึ่งมีอาการช่วยบำบัดทุกข์จากนั้น เมื่อเห็นเขามีสุข ไม่ทุกข์ ก็พลอยยินดี คือ มุทิตา ซึ่งมีอาการพลอยยินดี และเมื่อไม่มีกิจที่ควรจะทำต่อไปก็อุเบกขา คือ อยู่นิ่งเฉย ๆ

พระธรรมปิฎก (2542: 37-48) กล่าวว่า การบริหารโดยมีหลักธรรมพรหมวิหาร 4 จะเป็นการบริหารที่มีคุณธรรมดำเนินการปกครองด้วยความเป็นธรรม ทำให้สังคมมีสุข คุณธรรม 4 อย่างนี้ส่งเสริมการบริหารสนับสนุนการบริหารด้วยความเรียบร้อยสมประสงค์ ในการที่ผู้บริหารจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติด้วยเพื่อให้ผู้ตามเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและให้

ความร่วมมือในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ด้วยดีผู้บริหารถ้าปฏิบัติตามหลักของพรหมวิหาร 4 จะเป็นผู้มีนิสัย มีเป็นคนใจกว้างขวาง เยือกเย็นไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่ใคร มีบุคลิกที่น่าิยมนับถือ เป็นที่พึ่งของสังคม มีน้ำใจประเสริฐ เปี่ยมด้วยมนุษยธรรม มองโลกในแง่ดี ทำให้มีชื่อเสียงดีเด่น ชีวิตมีความสุขในทุกที่ด้วยหลักธรรมพรหมวิหาร 4 นี้ เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญต่อการบริหารมากโดยเฉพาะกับหัวหน้า ดังนั้น การที่หัวหน้าจะนำหลักธรรมนี้มาใช้กับผู้ใต้บังคับบัญชามาพิจารณาสถานการณ์ที่จะนำหลักธรรมนี้มาใช้ ดังนี้

1. เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่ปกติ หัวหน้าควรมีเมตตา หมายถึง การให้ความรัก ความปรารถนาดี มีความปรารถนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความสุข
2. เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาตกต่ำกว่าเดิม ได้รับความเดือดร้อน เป็นทุกข์ หัวหน้าต้องมีความกรุณา หมายถึง การมีความรู้สึกห่วงใย เมื่อเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับความเดือดร้อนและหัวหน้ามีความต้องการที่จะช่วยให้บุคคลนั้นหมดทุกข์
3. เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาดีขึ้น ประสบความสำเร็จ หัวหน้าควรมี มุทิตา หมายถึง มีความยินดีดีกับความสุขของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย และคอยให้การสนับสนุนส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น
4. ในกรณีที่มีการรักษาความถูกต้อง ชอบทำตามหลักการและกฎเกณฑ์ หัวหน้าควรมีอุเบกขา หมายถึง การที่วางใจเป็นกลาง แต่ยังคงอยู่ใกล้ ๆ กับผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ไม่เข้าไปก้าวกายเพื่อให้ความถูกต้องชอบธรรมนั้นยังคงอยู่ต่อไป

บุรุษชัย จงกลณี (2528: 74) กล่าวว่า พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่ กว้างขวางดุจพระพรหม 4 อย่างต่อไปนี้ 1) เมตตา ความรัก คือความปรารถนาดีมิได้ตรีต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข 2) กรุณา ความสงสาร คืออยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์โศกที่ประสบเปลี่ยนแปลงบรรเทาทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง 3) มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ก็มีใจแช่มชื่นเบิกบานเมื่อเห็นเขาประสบความสำเร็จออกงามยิ่งขึ้นไปก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย 4) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามเป็นจริงโดยวางจิตเรียบล้นสม่ำเสมอมั่นคงเที่ยงตรงดุจตาซึ่งมองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือชั่วสมควรแก่เหตุที่ตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัยวางตนและปฏิบัติไปตามความเที่ยงธรรม

สรุปได้ว่า พรหมวิหาร 4 คือ คุณธรรมสำหรับเป็นที่อยู่ของจิตใจแห่งพรหม ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐ เป็นธรรมผู้ใหญ่ที่ควรปฏิบัติอยู่เป็นนิจ ซึ่งเป็นที่อยู่ของจิตใจที่มีทั้งความดีและความสุข เป็นธรรมสำหรับนักบริหารประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการที่ถือว่าเป็นหัวใจหลักสำคัญของการบริหารโรงเรียนให้ ประสบผลสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน เนื่องจากการบริหารงานวิชาการนั้นเกี่ยวข้องกับ งานทุก ๆ งานในโรงเรียนซึ่งได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ ซึ่งผู้วิจัยจะขอนำเสนอ ดังนี้

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง งานที่มีความสำคัญซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาซึ่งทั้งผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วม ในการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ครูจะต้องทำ หน้าที่ ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552: 9)

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาทุกชนิดในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงสุดเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนตามภารกิจของสถานศึกษาที่ควรกระทำเป็นอันดับแรก รวมถึงกระบวนการปฏิบัติกิจกรรมในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ของครู และนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด แก่ผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม โดยผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมมือกันดำเนินการและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อมาตรฐานและคุณภาพทางการศึกษาแก่ผู้เรียนทุกคน (พิมสาย อัครพิทยา อำพน 2560: 14)

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงาน หรือการดำเนินกิจกรรม ทุกสิ่งทุกอย่างในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล สูงสุด และโรงเรียนในฐานะเป็นหน่วยปฏิบัติการที่มีหน้าที่ และภารกิจโดยตรงในการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้อง มีหน้าที่ในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา (สารินทร์ เอี่ยมครอง 2561: 21)

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการวางแผน การดำเนินการ การพัฒนาและการปรับปรุงการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลผู้เรียน การนิเทศและการติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (พัชณัฒพิชา จันทา 2563: 35)

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การวางแผนการดำเนินการ และการประเมินผลเกี่ยวกับงานวิชาการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่วางไว้ อันประกอบไปด้วย หลักสูตร กิจกรรม สิ่งแวดล้อม บุคลากร เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่างานวิชาการเป็นหัวใจ หรือภารกิจหลักของหน่วยงานทางการศึกษา (จรรยาภรณ์ ภูกลาง 2564: 42)

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินการ กิจกรรมทุกอย่างเพื่อเป็นการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูทุกอย่างเพื่อให้ผู้เรียนให้มีคุณภาพ ทั้งในด้านความรู้และคุณธรรมจริยธรรม จะเป็นการบริหารกิจกรรมทุก ๆ อย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น รวมถึงการอบรมสั่งสอนคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุขทั้งนี้ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ จนเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (ธวัชชัย อัจจมาภัก 2564: 57)

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานหรือการจัดกิจกรรมทุกอย่างของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อประโยชน์สูงสุด ของผู้เรียน และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของสถานศึกษา (มณีพร ศรีบุตร 2565: 13)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง สภาพการบริหารงานของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังกา ภูเก็ต ระนอง ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลกระทบต่อให้มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนโดยมุ่งเน้นเฉพาะงานบริหารวิชาการ 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผล การประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) ด้านการนิเทศการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง ในปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 1,940 คน จากจำนวน 27 โรงเรียน ซึ่งแบ่งตามขนาดสถานศึกษาในสังกัด คือ ขนาดเล็ก จำนวน 11 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 8 โรงเรียน ขนาดใหญ่ จำนวน 6 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 2 โรงเรียน โดยมีครู (รายงานผลการดำเนินงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง ประจำปีงบประมาณ 2567. 2568: ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างกระจายไปตามสถานภาพและเทียบสัดส่วนจากประชากรตามขนาดของโรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ของแต่ละกลุ่มย่อย ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1970: 886–887) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 340 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่ง 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) โดยสอบถามเกี่ยวกับเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง มีทั้งหมด 4 ด้าน จำนวน 40 ข้อ ประกอบด้วย ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา ด้านอุเบกขา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง มีทั้งหมด 7 ด้าน จำนวน 35 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อันก้าวหน้า ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้ศึกษาขอหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง
2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามพร้อมด้วยหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง ประสานกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแจกแบบสอบถาม จำนวน 340 ฉบับ
3. ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์

4. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อ และบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำผลการคำนวณมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ และทดสอบสมมติฐานของการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยเลือกเฉพาะวิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าและทดสอบสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง เป็นมาตราส่วนประมาณค่าโดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามและการแปล ความหมายของคะแนน โดยใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563:75)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง เป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน แบบสอบถามและการแปลความหมายของคะแนนโดยใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563: 75; อ้างอิงจาก Likert.1967: 90 – 95)

3. การทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Correlation Coefficient) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ตามเกณฑ์ของความสัมพันธ์ บาร์ทซ์ (สุภมาศ อังคุชิตี, 2556. อ้างอิงจาก Bartz .1999: 184)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง

ตารางที่ 1 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง โดยรวมและรายด้าน

หลักพรหมวิหาร 4	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านเมตตา	4.55	0.32	มากที่สุด
2. ด้านกรุณา	4.54	0.29	มากที่สุด
3. ด้านมุทิตา	4.60	0.31	มากที่สุด
4. ด้านอุเบกขา	4.62	0.30	มากที่สุด
รวม	4.58	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.58$, S.D.=0.25) และเมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านอุเบกขา ($\bar{x}= 4.62$, S.D.=0.30) รองลงมา คือ ด้านมูทิตา ($\bar{x}=4.60$, S.D.=0.31) และน้อยที่สุด คือ ด้านกรุณา ($\bar{x}= 4.54$, S.D.=0.29)

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พังงา ภูเก็ต ระนอง โดยรวมและรายด้าน

การบริหารวิชาการของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.20	0.27	มาก
2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อ	4.18	0.27	มาก
3. ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนการเรียน	4.16	0.26	มาก
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.86	0.42	มาก
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.21	0.28	มาก
6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.15	0.24	มาก
7. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.13	0.25	มาก
รวม	4.12	0.23	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}= 4.12$, S.D.=0.23) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ใน ระดับมากที่สุดทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{x}= 4.21$, S.D.=0.28) รองลงมา ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{x}= 4.20$, S.D.=0.27) และน้อยที่สุด คือ ด้าน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{x} = 3.86$, S.D.=0.42)

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูและการ บริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำแนกตาม ข้อมูลทั่วไปของครู

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครู

หลักพรหมวิหาร 4 (Y)	ข้อมูลทั่วไปของครู		
	เพศ	ระดับการศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน
	t (Sig.)	t (Sig.)	F (Sig.)
1. ด้านเมตตา (Y ₁)	-1.07 (.28)	-.75 (.45)	18.267* (.00)
2. ด้านกรุณา (Y ₂)	-3.60* (.00)	.28 (.78)	21.628* (.00)
3. ด้านมุทิตา (Y ₃)	-5.68* (.000)	1.45 (.14)	12.874* (.00)
4. ด้านอุเบกขา (Y ₄)	-4.28* (.00)	-2.62* (.01)	7.273* (.00)
รวม	-4.48* (.00)	-.520 (.61)	21.909* (.00)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครู โดยรวมพบว่า ครูที่มีเพศและประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน ดังนี้ ด้านอุเบกขา พบว่า ครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านกรุณา และด้านมุทิตา พบว่า ครูที่มีเพศ และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านเมตตา พบว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครู

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา	ข้อมูลทั่วไปของครู		
	เพศ	ระดับการศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน
	t (Sig.)	t (Sig.)	F (Sig.)
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา (X ₁)	1.79 (.07)	1.98* (.05)	1.593 (.21)
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (X ₂)	.24 (.81)	2.91* (.00)	1.557 (.21)

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครู (ต่อ)

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา (X)	ข้อมูลทั่วไปของครู		
	เพศ	ระดับการศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน
	t (Sig.)	t (Sig.)	F (Sig.)
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอน การเรียน (X ₃)	-.76 (.44)	.76 (.45)	1.199 (.30)
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X ₄)	-.02 (.99)	3.05* (.00)	4.968* (.01)
5. ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (X ₅)	-1.53 (.13)	-2.74* (.00)	4.440* (.01)
6. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (X ₆)	-2.50* (.01)	.45 (.65)	3.662* (.03)
7. ด้านการนิเทศการศึกษา (X ₇)	-2.72* (.01)	1.50 (.14)	5.242* (.01)
รวม	-.83 (.41)	1.57 (.12)	0789 (.46)

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครู โดยรวมพบว่า ครูที่มีข้อมูลทั่วไปแตกต่างกันมีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน ดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า ครูที่มีเพศ และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈
ตัวแปร	r	r	r	r	r	r	r	r
	(p)
Y ₁	.492** (.00)	.456** (.00)	.355** (.00)	.247** (.00)	.293** (.00)	.259** (.00)	.427** (.00)	.419** (.00)
Y ₂	.332** (.00)	.398** (.00)	.469** (.00)	.447** (.00)	.324** (.00)	.365** (.00)	.574** (.00)	.529** (.00)
Y ₃	.493** (.00)	.410** (.00)	.431** (.00)	.492** (.00)	.406** (.00)	.338** (.00)	.518** (.00)	.559** (.00)
Y ₄	.485** (.00)	.560** (.00)	.572** (.00)	.280** (.00)	.419** (.00)	.513** (.00)	.443** (.00)	.579** (.00)
Y	.574** (.00)	.573** (.00)	.565** (.00)	.460** (.00)	.411** (.00)	.413** (.00)	.618** (.00)	.651** (.00)

** p < .01

จากตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูง (r = 0.651)

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง

พฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านอุเบกขา รองลงมาคือ ด้านมุทิตา และน้อยที่สุด คือด้านกรุณา ตามลำดับทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร ภูเก็ต ระนอง ปฏิบัติตนโดยการวางตัวเป็นกลาง ไม่มีความลำเอียง ค่อยให้คำปรึกษาแก่ลูกศิษย์ ประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องที่ควรปฏิบัติตามกฎระเบียบแบบแผนของทางราชการ ปฏิบัติตนถูกต้องตามธรรมเนียมทำนองคลองธรรมการแสดงออกและปฏิบัติต่อนักเรียนทักทวงความเสมอภาค มีจิตใจเบิกบาน ชื่นชมเมื่อเห็นลูกศิษย์หรือเพื่อนร่วมงานสำเร็จ มีความจริงใจใช้คำพูดสุภาพอ่อนโยน ค่อยให้กำลังใจและส่งเสริม

สนับสนุนให้ผู้อื่นประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมุหสมณีก สมณธมฺโม (2562: 62) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของครูตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า พฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารและครูโดยรวมมีอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระคำพูน ขนดีปัญญา (2558: 76) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารบุคลากรโรงเรียน ประถมศึกษาเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความเห็นตรงกันว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวรัตน์ ไชยภูมิ และรพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ (2560: 12) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วิถีครองคน : พรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้บริหารกับหลักคุณธรรม และจริยธรรมควรอยู่ควบคู่กัน โดยหลักคุณธรรมเปรียบเสมือนเป็นคู่มือหรือแนวทางในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงาน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลประพฤติในทางที่ถูกที่ควรเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงาน ทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจ มีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และน้อยที่สุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง ได้มีการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดเตรียม สื่อการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นเพื่อให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยมีการประเมินการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมสาย อัครพิทยาอำพน (2560: 85) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนดีใกล้บ้าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และสร้างแหล่งเรียนรู้ มีความคาดหวังสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชัญชญา จันทา (2563: 109) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก โดยรวมมีอยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยาภรณ์ ภูกลาง (2564: 126) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมมีอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย อาจมาก (2564: 145) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคัญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนชายขอบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคัญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีพร ศรีบุตร

(2565: 90) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครู

พฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง พบว่า ครูที่มีเพศและประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิธนา คำคุ้ม (2561: 74) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 ในจังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า เพศ ประสบการณ์ทำงาน มีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐสินี ชาติลิทธิพัฒน์ (2565: 66 – 76) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 จำแนกตามเพศ พบว่า ด้านเมตตาและด้านกรุณาแตกต่างกันโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ทุกด้าน ได้แก่ ด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา และด้านอุเบกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ไม่แตกต่างกัน

การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง พบว่า ครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ วรรณศรีพงษ์ (2567: 82-85) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันและทำงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีบทบาทหน้าที่สำคัญในกิจกรรมการเรียนการสอนและงานวิชาการในโรงเรียน ครูที่ปฏิบัติที่อยู่ในกรอบของคุณธรรม โดยเฉพาะหลักธรรมที่ใช้ในการบริหารจัดการ นั่นคือหลักพรหมวิหารธรรม 4 ซึ่งเป็นหลักคุณธรรมของผู้ใหญ่ที่ครูควรยึดปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการ

จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนร่วมกับผู้เรียนจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้คนแห่งการเรียนรู้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของชาติ ครูจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานวิชาการ เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้แก่ ผู้เรียนสอดคล้องเหมาะสมตรงตามความต้องการ ดังนั้นพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูจึงมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารงานวิชาการ เพราะกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและงานวิชาการในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้และสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเพียงพอและเหมาะสมแล้ว ผู้เรียนสามารถพัฒนาให้พร้อมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจ เป็นนักเรียนที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับเมอร์รี่ (Murry, 1996: บทคัดย่อ) กล่าวว่า คุณธรรมจริยธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนจะมีอิทธิพลต่อบุคคลที่อยู่ในองค์กรนั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ การแคร์รอลล์ (Carroll, 1992: 54-02-A) ได้ศึกษาคุณธรรมของครูส่งผลถึงการเป็นผู้นำของผู้บริหาร พบว่า คุณธรรมของครูนั้น จะเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นประการแรก และรวมถึงการตัดสินใจและการแสดงออก นอกจากนี้แล้วความสัมพันธ์ในหลายมิติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับคุณธรรมของครูต่อพฤติกรรมของผู้นำ คือ แรงจูงใจ

สรุปผล

พฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านอุเบกขา รองลงมา คือ ด้านมฤติตา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกรุณา อาจเป็นเพราะครูมีการวางตัวเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ให้คำปรึกษาและชื่นชมเมื่อลูกศิษย์หรือเพื่อนร่วมงานประสบความสำเร็จ 2) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการวิเคราะห์และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการจัดเตรียมสื่อและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3) ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ครูที่มีเพศและประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และการบริหารงานวิชาการ พบว่า ครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน 4) ความสัมพันธ์ระหว่างพรหมวิหาร 4 กับการบริหารงานวิชาการ พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ดังนั้นครูที่มีคุณธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 จะช่วยเสริมสร้างมนุษย์สัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. ด้านเมตตา ครูควรแสดงความรัก ความจริงใจต่อนักเรียน โดยแสดงออกทางคำพูดที่สุภาพ ไพเราะ ช่วยเหลือให้แนะนำทั้งในเรื่องการใช้ชีวิตและการเรียน เพื่อให้นักเรียนพบกับความสุขและความสำเร็จในชีวิต
2. ด้านกรุณา ครูควรมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสงสาร เห็นอกเห็นใจนักเรียน ช่วยเหลือนักเรียนที่มีทุกข์ใจให้พ้นทุกข์ด้วยความเต็มใจเสมอ
3. ด้านมุทิตา ครูควรแสดงความชื่นชมยินดีในความสำเร็จของนักเรียนด้วยจริงใจ ใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนโยน ฟังแล้วสบายใจ เพื่อกำลังใจแก่นักเรียน
4. พฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามความคิดเห็นของคุณ ด้านอุเบกขา ครูควรวางตัวเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามกฎระเบียบแบบแผนของทางราชการและปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนความเสมอภาค
5. การบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาคควรดำเนินงานพัฒนาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรกำหนดแนวทางและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งเป็นผู้นำด้านการวิจัย และสร้างบรรยากาศการวิจัยให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานการวิจัยกับองค์กรอื่นอย่างต่อเนื่อง
6. สถานศึกษาคควรมีการสร้างเสริมให้ครูมีพฤติกรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 ให้เอื้อต่อบริหารงานวิชาการ ด้านการต่าง ๆ ของสถานศึกษาในภาพรวม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานวิชาการด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านกรุณาของครูที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

References

- Carroll, Diane Faye Ownby. (1992). *Teacher Morale as Related to School Leader Ship Behavior (Morale, Leadership Behaviors)*. Dissertation Abstracts International.61(3): 54–02A.
- Murry, Joseph H., JR. (1996). *A Study of the Moral Aspect of Leadership in an Urban*. New Orleans, Louisiana: University of New Orleans
- พระคำพูน ขนุดิปัญญา. (2557). *การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการบริหารบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษา เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุหสมณีก สมณธมฺโม (อุทัยแสงไพศาล). (2561). *แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของครูตามหลักพรหมวิหาร 4 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ พธ.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นวรรตน์ ไชยภุมและรพีพรรณ สุวรรณณัฐโชติ. (2560.มกราคม-มิถุนายน). *วิถีครองคน: พรหมวิหาร 4 สำหรับผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*. 4(1): 105–113.

- จรรยาภรณ์ ภูกลาง. (2564). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 1. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ธวัชชัย อัจฉมา. (2564). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนชายขอบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พัชญ์พิชา จันทา. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พิมสายุ อัครพิทยาอำพน. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนดีใกล้บ้าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มณีพร ศรีบุตร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- วีธมา คำคุ้ม. (2561). พฤติกรรมการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 14 ในจังหวัดพังงา. การค้นคว้าอิสระ. ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.